

Sultan Veled'in Divan'ında Şehirlere Yazdığı Övgüler*

Nuri Şimşekler**

Öz

Babası Mevlâna'nın Mesnevî'sine nazire olarak mesnevîler kaleme alan, Farsça ve Türkçe şiirleriyle hem Fars edebiyatının Anadolu'lu bir şâiri hem de Türk Divan Edebiyatımızın ilk şâirlerinden olan Sultan Veled, çoğunluğu Farsça gazellerden meydana gelen bir Divan da oluşturmuştur. Bu Divan'da tasavvufi mahiyetteki gazellerinin yanı sıra önemli devlet adamlarına ve Konya, Kayseri, Aksaray ve Kütahya şehirlerine yazılan övgü gazelleri de vardır.

Bu yazıda Sultan Veled'in çocukluğu ve eğitimi ile ilgili kısa bilgiler verildikten sonra adı geçen şehirlere yazdığı gazeller Farsça ve Türkçe çevirisi ile sunulacak, ayrıca Sultan Veled'in bu şehirlere yaptığı seyahatleri ve orada yaşanan olaylarla ilgili bilgiler verilecektir.

Sultan Veled'in yaşadığı Konya'yı "Ey Konya halkı! Can şehrinde doğduğunuzu bilin!" şeklinde nitelemesi ve bu şehirde yaşayan herkesi "Küçüklü, büyüklü evliya" olarak sıfatlandırıp, babası Mevlâna'nın bu şehre olan lütufları ile gazelini tamamlaması Konya'ya olan sevgisini, saygısını ve bağlılığını göstermekte;

Kayseri'ye yaptığı bir seyahatinde söylediği tahmin edilen bir gazelinde de oranın büyüklerinin adını anması ve Kayseri'yi "seçilmiş kişilerin şehri" olarak nitelemesi Konya'dan sonra Selçukluların ikinci merkezi olan Kayseri'ye verdiği değeri göstermektedir. Sultan Veled yine bu şehirde iken Selçuklu Emiri Muineddin Pervâne'nin de hazır bulunduğu bir mecliste sohbetinde bulunmuş, sonrasında ise hem övülmüş hem de sohbetini beğenmeyenler tarafından eleştirilmiştir.

Sultan Veled "Nurlu şehir" diye vasıflandırdığı Kütahya'yı da bir gazelinde medhetmiş ve dönemi kaynakları zikretmese de bu şehre bir seyahatte bulunarak söz konusu gazelini söylemiştir. Tabi ki Kütahya'nın Sultan Veled'in nezdinde ayrı bir değeri vardır. Çünkü kızı Mutahhara Hatunu bu şehre gelin vermiştir. Kaynaklarda farklı şekilde nakledilse de kızı Mutahhara Hatun Germiyanogulları Beyliği'nden Süleyman Şah ile evlenmiş ve bu evlilikten doğan Devlet Hatun adlı kız da 1378 yılında Yıldırım Bâyezid'le Osmanlılar ile irtibat sağlamak üzere evlendirilmiştir. Mutahhara Hatun'un Germiyanogullarına gelin gittiği hususunda kaynaklar hemfikir olmakla birlikte evliliğini Süleyman Şah ile yaptığı hususu tarihi açıdan pek mümkün

* 2011 yılında uluslararası bir kongrede sunduğumuz (*Sırrın Sırrı Uluslar Arası Sultan Veled Sempozyumu*, Düzenleyen: Türk Kadınları Kültür Derneği (TÜRKKAD), 10-11 Aralık 2011 - İstanbul / 15-16 Aralık 2011 - Konya), ancak Haziran 2022 tarih itibarı ile henüz yayınlanmayan aynı başlıklı bildirimizin gözden geçirilmiş, yeni çıkan yayınlardan da istifade ile genişletilmiş halidir ve ilk kez burada yayınlanmaktadır.
Doi: 10.32330/nusha.1099455

** Doç.Dr., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: n.simsekler@gmail.com, Orcid No: 0000-0001-7502-6801

Makale Gönderim Tarihi: 22.04.2022

Makale Kabul Tarihi : 13.06.2022

görünmemektedir ve Germiyanogulları ailesinden kiminle evlendirildiği hususu hâlen bilim dünyasınca aydınlatılmaya muhtaçtır.

Sultan Veled'in gazellerinde övgü yazdığı son şehir ise yine Selçukluların önemli şehirlerinden Aksaray'dır. Bir gazelinde Aksaray'ı hem öven hem de hicveden Sultan Veled bu şehri "Doğruluk madeni" olarak vasıflandırmakla birlikte Moğolların orayı merkez edinerek Konya'daki Selçukluları tehdit etmiş olmalarını da "Zenci ordudan daha ne kadar zulüm göreceksiniz!" diyerek dile getirir ve Selçukluları savaş meydanına çağırır. Ayrıca babası Mevlâna'nın yakın müridi olan IV. Rükneddin Kılıçarslan'ın Moğollar tarafından Aksaray'a davet edilerek burada öldürülmesi de Sultan Veled'i etkilemiş olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sultan Veled, Mevlâna, Konya, Kayseri, Aksaray, Kütahya

Sultan Veled's Praise to Cities in His Diwan

Abstract

Sultan Walad, who wrote mathnawi with an inspiration from his father Mawlana's Mathnawî, is both an Anatolian poet of Persian literature and one of the first poets of our Turkish Diwan Literature with his Persian and Turkish poems, has also created a Diwan, most of which consists of Persian ghazals. In this poetry Diwan, besides the mystical ghazals, there are also praise (madhiya) odes written for the statesmen of the period and the cities of Konya, Kayseri, Aksaray and Kütahya.

In this article, after giving brief information about Sultan Walad's childhood and education, the ghazals he wrote to the mentioned cities in both Persian and Turkish translation, as well as the information about Sultan Walad's travels to these cities and the events that took place there will be presented

Sultan Walad described Konya, the city where he lived by saying "O people of Konya! Know that you were born in the city of Life!" His characterization of this city as "Small and elder saints" and completing his ghazal with the blessings of his father Mawlana on this city shows his love, respect and devotion to Konya;

The fact that he describes Kayseri as "the city of the chosen people" in a ghazal that is presumably said during a trip he made to Kayseri and mentions the names of the elders of the place shows the value he gave to Kayseri, the second center of the Seljuks after Konya. While Sultan Walad was still in this city, he had a conversation in a council where the Seljuk Mu'ineddin Parvânae was present, and then he was both praised and criticized by those who did not like his talk.

Sultan Walad also praised Kütahya, which he described as "the city of light", in one of his ghazals, and he made a trip to this city and sang the ghazal for this city, although the sources did not mention his trip of that period. Of course, Kütahya has a special value in the eyes of Sultan Walad because his daughter Mutahhara Khatun moved to this city as a bride. Although it is reported differently in the sources, his daughter was married to Suleyman Shah from the Mutahhara "Germiyanogulları" Principality, and the girl named Devlet Khatun, who was born from this marriage, was married to Yildirim Bayezid in 1378 to establish a contact with the Ottomans.

The last city which Sultan Walad wrote praise in his ghazals for was Aksaray, which was also one of the important cities of the Seljuks. Sultan Walad, who both praises and satirizes Aksaray in his ghazal, describes this city as a “mine of truth”, and he calls the city to the battlefield by saying “How much more persecution will you see from the black army!” to the fact that the Mongols took it as their center and threatened the Seljuks in Konya. In addition, the murder of Ruknaddin Kilicharslan (IV) who was the close disciple of Mawlana, his father, by the Mongols after an invitation to Aksaray, must have also affected Sultan Walad.

Keywords: Sultan Walad, Mawlana, Konya, Kayseri, Aksaray, Kütahya

Structured Abstract

Sultan Walad, who was born in Karaman as the first child of the Mawlana family on April 24, 1226, is named after his grandfather “Muhammad Bahâaddin”. Sultan Walad, who lost his mother, Gawhar, at a young age, is always by his father’s side by continuing his lessons, while his one year younger brother, Alâaddin Chalabe, is mostly given to the care of his grandfather Sharafaddin and grandmother Kera-ye Bozorg (Great Kera) who are from mother’s side.

When the two brothers reach the age of education, they are sent to Damascus for education at the request of their father. However, how many years the brothers stayed in these cities and what education they received are not included in the sources. Yet, it is understood that their grandfather Sharafaddin was also with them.

After their return to Konya, Sultan Walad never left his father’s side and continued to educate himself by participating in the “chats” of his father and Shams-e Tabrizî (died 1247?) between 1244-1247.

After his father Mawlana’s death, Sultan Walad, who founded the Mawlawî Order with Chalabi Husamaddin and his friends, became one of the names that being mentioned after his father Mawlana, thanks to his works, the Mawlawî rituals which he has institutionalized, and with his younger generation children who comes from Mawlana’s family to the present day.

Sultan Walad, who wrote mathnawi with an inspiration from his father Mawlana’s Mathnawî, is both an Anatolian poet of Persian literature and one of the first poets of our Turkish Divan Literature with his Persian and Turkish poems, has also created a Diwan, most of which consists of Persian ghazals. In this poetry Diwan, besides the mystical ghazals, there are also praise (madhiya) odes written for the statesmen of the period and the cities of Konya, Kayseri, Aksaray and Kütahya.

Sultan Walad, who saw nearly 10 Seljuk sultans, Mongol-Ilkhanid khans and governors in his 86-year life wrote odes of praise to some faces including his father, Mathnawî’s clerk Chalabi Husamaddin, Akmaladdin Tabib (Beyhekim) who is the doctor of his father and the Seljuk palace, Seljuk sultans and viziers from the palace dynasty in the Persian divan. In addition, the eulogies he wrote to the “Ahî” elders and their representatives in the divan must be an indication that there was not as much a struggle as claimed between the Mawlawî Sect (the Valadî at that time), of which he was one of the founders, and the Ahis.

When he passed away on November 11, 1312 in Konya, Sultan Walad was buried next to his father, whom he slept on his arms in his childhood to dissolve his motherlessness away, and who was thought to be a brother when they stood side by side in his youth, as concrete evidence of the saying “son is the secret of his father”. He leaves behind not only the works he wrote; but also the rich Mawlawî legacy that will be lasting for centuries of history and the Mawlana family descended from his descendants.

In this article, the praise odes written to Konya (2 ghazals), Kayseri, Aksaray and Kütahya (1 ghazal each) have been studied by Sultan Walad’s divan with the publication of Prof.Dr. F. Nâfiz Uzluğ in 1941 is taken as a basis.

In this article, after giving brief information about Sultan Walad’s childhood and education, the ghazals he wrote to the mentioned cities in both Persian and Turkish translation, as well as the information about Sultan Walad’s travels to these cities and the events that took place there will be presented

Sultan Walad described Konya, the city where he lived by saying “O people of Konya! Know that you were born in the city of Life!” His characterization of this city as “Small and elder saints” and completing his ghazal with the blessings of his father Mawlana on this city shows his love, respect and devotion to Konya;

The fact that he describes Kayseri as “the city of the chosen people” in a ghazal that is presumably said during a trip he made to Kayseri and mentions the names of the elders of the place shows the value he gave to Kayseri, the second center of the Seljuks after Konya. While Sultan Walad was still in this city, he had a conversation in a council where the Seljuk Muîneddin Parvânae was present, and then he was both praised and criticized by those who did not like his talk.

Sultan Walad also praised Kütahya, which he described as “the city of light”, in one of his ghazals, and he made a trip to this city and sang the ghazal for this city, although the sources did not mention his trip of that period. Of course, Kütahya has a special value in the eyes of Sultan Walad because his daughter Mutahhara Khatun moved to this city as a bride. Although it is reported differently in the sources, his daughter was married to Suleyman Shah from the Mutahhara “Germiyanoğulları” Principality, and the girl named Dawlat Khatun, who was born from this marriage, was married to Yıldırım Bayazid in 1378 to establish a contact with the Ottomans.

The last city which Sultan Walad wrote praise in his ghazals for was Aksaray, which was also one of the important cities of the Seljuks. Sultan Walad, who both praises and satirizes Aksaray in his ghazal, describes this city as a “mine of truth”, and he calls the city to the battlefield by saying “How much more persecution will you see from the black army!” to the fact that the Mongols took it as their center and threatened the Seljuks in Konya. In addition, the murder of Ruknaddin Kilicharslan (IV) who was the close disciple of Mawlana, his father, by the Mongols after an invitation to Aksaray, must have also affected Sultan Walad.

Giriş

Mevlâna'nın fikirlerini ve yolunu takip edip Çelebi Hüsâmeddin (öl. 1284) ve diğer dostların yardımıyla kurumsallaştıran Sultan Veled (1226-1312), eserleriyle de babasının izinden gitmeye çalışmıştır. Hz. Mevlâna'nın Mesnevî'sine nazire olarak *İbtidânâme* (Velednâme), *Rebâbnâme* ve *İntihânâme* adlarında üç mesnevî kaleme alan Sultan Veled, çoğunluğu gazel ve rubailerden meydana gelen, içinde Farsçanın yanı sıra az sayıda Türkçe, Arapça şiirler ve Rumca beyitlerin bulunduğu bir divan da oluşturmuştur.¹ Sultan Veled'in Farsça eserlerinde yer alan Türkçe şiirleri onu ilk büyük Türk şâirlerinden sayacak nitelik ve niceliktedir. Farklı dillerde yazdığı şiirleri ile ilgili yurt içi ve dışında birçok çalışmalar yapılmıştır.²

Ayrıca onun *Maârif* adlı mensur eseri de babasının *Fîhi mâfih*'ine, dedesi Sultanü'l-Ulemâ Bahâeddin Veled'in (öl. 1231) ve Seyyid Burhâneddin-i Tirmizî'nin aynı adlı eserleri *Maârif*lerine bir nazîre niteliğindedir.

24 Nisan 1226 günü Mevlâna ailesinin ilk evladı olarak Karaman'da dünyaya gelen Sultan Veled'e dedesinin adı "Muhammed Bahâeddin" adı verilir. Üç yaşında aileyle birlikte Konya'ya gelir. Annesi Gevher hatunu küçük yaşta kaybeden Sultan Veled, yedi yaşında iken, babaları Mevlâna ile beraber ziyaret için gittikleri Karahisar Kalesi'nde (Afyonkarahisar) kardeşi Alâeddin Çelebi ile birlikte sünnet ettirilir ve yapılan düğünde Sultan Alâeddin Keykubad da hazır bulunur. Bu arada annesiz kalan Sultan Veled daha çok babasının derslerine devam ederek onun yanında bulunurken, bir yaş küçüğü Alâeddin Çelebi de daha çok anne tarafından dedesi Şerefeddin ve anneannesi Kirâ-yı Bozorg'un (Büyük Kirâ) himayesi ve bakımına verilir, onların Meram bağlarındaki evlerinde büyümeğe başlar.

İki kardeş eğitim çağı gelince babalarının isteğiyle Şam'a eğitim için gönderilir. Fakat kardeşlerin bu şehirlerde kaç yıl kalıp, hangi eğitimleri aldığı ise kaynaklarda yer almaz. Ancak yanlarında dedeleri Şerefeddin'in de olduğu Mevlâna'nın bir mektubundan anlaşılmaktadır.³ Konya'ya dönüşlerinden sonra ise Sultan Veled babasının yanından hiç ayrılmaz ve öğrendiği zahirî ilimlerin manasını anlamaya, 1244-1247 yılları arası da babası ve Şems-i Tebrizî'nin (1247 ?) sohbetlerinde bulunmak şansını elde edip aşk ateşinin şûlelerini ta gönlünün derinliklerinde hissetmeye başlar. Ancak bu 3 yıllık dönemde Mevlâna için ayrılık olarak değerlendirilebilecek, fakat belki de Sultan Veled'in bu aşk ateşiyle artık yanmaya başlayacağı bir süreç vardır. Şems-i Tebrizî'nin Konya'dan ilk ayrılışının ardından Şam'da olduğu haberiyle babasının isteği üzerine onu getirmek üzere Şam'a giden Sultan Veled işte bu "emanet"i babasına getirirken saygıdan dolayı bineğe binmeyip ayaklarıyla zahirî yolu kat ederken, 18 yaşındaki gönlü ile de manevî makâmlara kanat çıkar.

Sultan Veled günümüze ulaşan eserleri haricinde, kendisini “yakan” bu maddî-manevî yolculuktan kazandığı “hâl”, daha sonra kayınpederi de olacak Selâhaddin-i Zerkûb’un çekingen ve tevazûlu üslubundan çıkardığı ders, Çelebi Hüsâmeddin’in itaatkârlığından öğrendiği “bağlanma” ve Baktemüroğlu Şeyh Kerimeddin’den de aldığı eğitimle günümüzde bu “mânâ yolu”nda uyulması gereken edeb hakkında bize dersler verir.

Bu dünyaya ait 86 yıllık hayatında 10’a yakın Selçuklu sultanı, Moğol-İlhanlı hanı ve valisi gören Sultan Veled Farsça divanında başta babası Mevlâna ve Mesnevî’nin kâtibi Çelebi Hüsâmeddin olmak üzere, Mevlâna’nın ve Selçuklu sarayının doktoru Ekmeleddin Tabîb (Beyhekim) olmak üzere Selçuklu sultanlarına, vezirlerine, saray hânedanından bazı simalara övgü gazelleri yazmıştır.⁴ Ayrıca divanda bulunan Ahî büyüklerine ve temsilcilerine yazdığı medhiyeler de kurucuları arasında olduğu Mevlevîlik Tarikatı (o dönemde Veledilik) ile Âhilerin arasında iddia edildiği kadar bir mücadele olmadığını göstergesi olsa gerektir.

11 Kasım 1312 günü Konya’da Hakk’a yürüdüğünde, çocukluğunda kucagında uyuduğu, annesizliğini onunla gidermeye çalıştığı, gençliğinde yan yana durduklarında kardeş zannedilen babasının yanı başına, “oğul babasının sırrıdır” sözünün somut delili olarak sırlanır Sultan Veled. Kendisinden geriye sadece yazdığı eserleri bırakmaz; yüzyıllarca tarihe nakşolunacak edeb yolu zengin Mevlevîlik mirasını ve sülbünden gelen Mevlâna ailesini de emanet eder.

Bu yazıda Sultan Veled’in divanının Feridun Nâfiz Uzluk tarafından 1941 yılında yapılan neşri esas alınarak eserdeki Konya (2 gazel), Kayseri, Aksaray ve Kütahya’ya (1’er gazel) yazılan övgü gazelleri işlenmeye çalışılacaktır.

Uzluk neşrinde, Sultan Veled’in şahıslara ve şehirlere yazdığı medhiyeler mensur olarak Türkçeye aktarılmıştır (s. 86-88); ancak biz günümüz Türkçesine daha yakın bir üslupla yeniden tercüme ettik. Ayrıca neşirdeki metinde گ چ پ gibi ayırt edilmeyen Farsça harfler bu makalemizde belirtilmiştir.

Cân Şehri Konya

İskân bölgesi olarak M.Ö. 1000’li yıllardan beri tarihte var olan Konya,⁵ Hititlerin (veya Etilerin) (M.Ö. 1650-1200), Friglerin (M.Ö. 750-300) ve Büyük İskender’in doğu seferi sırasında (M.Ö. 334’ten sonra) Yunanlıların meskeni olmuştur. Konya B. İskender’den sonra Selevkoslar (M.Ö. 312-238) aracılığıyla Romalıların eline geçmiş ve Hıristiyanlığın henüz ilk yüzyılında Aziz Pavlos’un (öl. M.S. 60 ?) misyonerlik çalışmaları neticesinde de bu dinin merkezlerinden biri olmuştur. Daha sonraki Bizanslılar döneminde ise (M.S. 395-1071) Romalıların göre daha sönük bir dönem yaşamıştır.⁶

Alparslan'ın 1071'deki Malazgirt zaferiyle Anadolu'nun kapılarını aralayan Selçuklular, Kutalmış oğlu Süleyman kumandasındaki çevik ve korkusuz Oğuz askerleriyle 1073 (veya 1077) yılında Konya'yı fethetmiş ve son Bizans valisi Martavkost'u da esir alarak Konya'yı bir Türk-İslâm kenti yapmışlardır.⁷ Artık Konya'nın adı da İslâm tarihçilerinin kullandığı "Kuniyeh" kelimesinin Türkçe fonetiğine uygunu olan "Kunye"; daha sonraları ise "Konya" olarak telâffuz edilecektir.

Konya ile özdeşleşmiş olmakla birlikte, *Mesnevi*'sinde Konya adı geçmeyen Hz. Mevlâna Eflâkî Dedenin eserinden nakille şöyle der:

*"Bundan sonra Konya şehrine Medinetü'l-evliyâ (evliyalar şehri) lâkabını veriniz. Çünkü bu şehirde her kim dünyaya gelirse velî olur."*⁸

Mevlâna, *Dîvân-ı Kebîr*'indeki bir gazelinde ise şu beyitlere yer vererek Konya'yı çağlar boyu edebî bir merkez hüviyetinde olan Semerkand ve Buhârâ şehirlerinden üstün tutar:

"Sevgili bir an olsun eve gel; bir an olsun şu canımızı tazele

Şu arkadaşları bir an olsun güldür; bir an olsun meclisimizi süsle;

Süsle de gökyüzü, gece yarısında güneşi apaçık görstün

*Süsle de aşk ışığı, Konya'dan parlсын, bir anda Semerkand'a, Buhârâ'ya vursun..."*⁹

Mevlâna, yine bir terci'-i bendinin matlâ' beytinde de Konya adını zikrederek:

"Bugün Konya'da yüzlerce ay yüzlü güzel gülüp durmada..." der.¹⁰

Makalemizin konusu olan Sultan Veled ise divanında son derece etkileyici bir gazelle Konya'nın yüzlerce şehir ve ülkeden daha da üstün olduğunu belirtir:

که زاده شما ز شهر جانید	ای مردم قونیه بدانید
مرغان زمانه را نمائید	چون لائۀ آن هُماست این شهر
درخلقت و خلق چون همانید	پرواز کنید چون هُمایان
بر جمله شهرها دوانید	چون خُشر کنند شهرها را
درقیمت و قدر صد جهانید	پی شهر که هر یکی ازین کوی
چی زر که هزار گنج و کانید	هستید زر تمام هر یک

محظوظ ز گنجِ شایگانید	مخصوص برحمتِ الهید
در سرّ و صفت ز آسمانید	هر چند بصورت از زمینید
بی چترِ شهان جاودانید	در بندگی خدا فریدید
با حورِ روانه در جنانید	دارید جنانِ پاک و روشن
از پیر و جوان همه شهانید	از خُرد و بزرگ اولیایید
افسوس و غَیبن که بی نشانید	دیدى نظر از شما نشانی
میدادِ خبر که جمله آنید ^{۱۱}	گفتست ولد که والد من

“Ey Konya halkı! Can şehrinde doğduğunuzu bilin.

Bu şehir Hümâ kuşunun yuvasıdır. Siz de zamâne kuşlarına benzemeyin!

Hümâ kuşları gibi yaratılış âleminde ve halkın içinde uçun. Çünkü siz Hümâ’sınız.

Şehirleri bir araya toplasalar, bütün şehirlerden de üstünüz siz.

Hatta şehir de nedir? Bu şehrin mahallelerinin her biri kıymet bakımından yüzlerce âleme değer.

Her biriniz saf altınsınız. Hatta altın da nedir ki? Binlerce hazine, binlerce madensiniz.

İlâhî rahmetle özelliklenmiş; sizlere lâıyk hazineden faydalanmışsınız.

Her biriniz, görünüş olarak topraktansınız; vasıf olarak ise gökyüzünden;

Allah’a kullukta eşsizsiniz; korunmaya ihtiyaç duymayan ebedî şahlırsınız.

Temiz, aydınlık cennetlere sahiptiniz; hûrîlerle, cennetlerde yol almaktasınız.

Küçüklü, büyüklü hepiniz evliyâsınız; genç, yaşlı hepiniz padişahlarsınız.

Göz, sizden bir iz görmek istiyordu. Ama ne yazık ki siz alâmetsizsiniz!

(Sultan) Veled demiştir ki; babam (Mevlâna) hakkınızda ne buyurmuşsa, siz öylesiniz.”

Sultan Veled Konya ile ilgili söylediği başka bir gazelinde de bu şehri maddî ve manevî bir başkent olarak niteleyerek şöyle der:

در خطّه روم تختگاهی	ای قونیّه که پر سپاهی
تو بر سرِ شهرها چو شاهى	هر شهر بزرگ چون امیرست
تو بر سرِ اختران چو ماهى	هر قلعه چو اخترست تابان

تو مکه و کعبه الهی	چون حضرت شاه ما گزیدت
و اکنون تو ز تربه در پناهی	بودت ز وجود شیخ رونق
ای قونیۀ دولتی و جاهی	ای قونیۀ جنتی و حوری
هم تو کمری و هم کُلاهی	هم پیرهنی و هم قبایی
هم منزل وصل و هم که راهی	هم ساقی ما و هم شرابی
هم مایه گریه و آهی	هم معدن عشرتی و شادی
بس خُرد و حقیر همچو کاهی	ای مصر پیش این چنین شهر
چون نور دو چشم در سیاهی	نور یست روان دران سوادش
دادست خدا دو صد گواهی	در حسن و لطافت نهادش
تا دفع شود ازو تباهی ^{۱۲}	در قونیه ای ولد نشین خوش

“Ey askerle dolu Konya! Sen Anadolu’nun başkentisin.

Her büyük şehir bir emir gibidir. Sen ise bütün şehirlerin başında padişah gibisin.

Her kale parlayan bir yıldız gibidir. Sen ise bütün bu yıldızların başındaki ay gibisin.

Çünkü bizim şâhımız (Mevlâna) seni seçti. Sen Mekke’sin ve ilâhî bir Kâbe (gibi)sin.

Evvelce Şeyhin (Mevlâna) varlığıyla parlamıştın, şimdi de türbe sayesinde eminsin.

Ey Konya (hem) cennet (hem) hûrîsin sen! Ey Konya (hem) devlet (hem) makamsın sen!

Hem gömleksin, hem kaftan; hem kemersin hem de külâh!

Hem sâkîmizsin hem şarabımız; hem vuslat konağısın, hem de yol;

Hem eğlence ve mutluluk madenisin, hem de ağlama ve âh sermayesi!

Ey Mısır ülkesi! Böyle bir şehrin önünde saman çöpü gibi sen pek küçük pek hor kalırsın.

Karanlıkta (parıldayan) iki gözün ışığı gibi, onun siyah noktasında akıcı bir nûr var.

Allah onun yaratılışının güzelliğine iki yüz tanık vermiş.

Ey Veled! Konya'da rahatça otur da, oradan karanlık ve perişanlıklar defolsun."

Seçilmiş Kişilerin Şehri Kayseri

Anadolu Selçuklularının önemli şehirlerinden biri olan Kayseri, bu dönemde özellikle Seyyid Burhâneddin Tirmizî (öl. 1241), Muîneddin Süleyman Pervâne (öl. 1277) ve eşi Gürcü Hatunla (öl. 1286 ?) birlikte Hz. Mevlâna'nın hayatında yer edinir. *Menâkıbü'l-ârifin* yazarı Eflâkî Dedenin nakline göre Hz. Mevlâna, biri hocası Seyyid Burhâneddin Tirmizî'nin vefatı sonrası müritleri ile birlikte onun mezarını ziyaret için, bir diğeri de Tirmizî'nin sağlığında Mevlâna'nın Şam'a eğitim için gidip dönüşte Kayseri'ye hocasının yanına uğraması ve kendi isteği ile Tirmizî'nin gözetiminde 40 gün orada halvete girmesi olmak üzere birkaç kez Kayseri'ye gitmiştir.¹³ Yine Eflâkî Dedeye göre Şems-i Tebrizî de Aksaray'dan Kayseri'ye buradan da Konya'ya gelmiştir.¹⁴

Sultan Veled ise bir kez Kayseri'ye gitmiş, orada Muîneddin Pervâne'nin açtığı bir medresede hazır bulunmuş ve vaaz vermiştir. Eflâkî Dede bu olayı etkileyici bir üslupla şöyle nakleder:

"Edîblerin sultanı Fahreddin-i Dîvdest rivayet etti ki:

Muîneddin Pervâne, Kayseri'de büyük bir medrese yapmıştı. Son gelen bilginlerin en faziletlisi olan Kutbeddin-i Şirazi'yi buraya müderris yapmak istedi. Dünyanın her tarafına haberciler gönderdi. Rum ülkesinin bütün ulularını çağırdılar. Alâmeddin Kayser'i de, kendi nâibleri ile birlikte, bu toplantıya şeref vermesi ve Kutbeddin'le mülakat yapması için, Sultan Veled'i davet etmeye gönderdi. Kutbeddin'i posta oturtma gününde bütün bilginler, faziletli kişiler, şeyhler, hâkimler toplanmıştı. Sultan Veled de başköşeye oturmuştu. Sultan Veled, o kadar mâna ve hakikatler söyledi ki herkes hayran kaldı. Hiç kimsenin bu sözler hususunda "nasıl" ve "niçin" diye sormaya mecali kalmadı. Sultan Veled bir müddet sonra, Kutbeddin'e: "Bundan sonra sıra sizindir" diye işaret etti. Umumî dersten sonra, tarif edilemez özel bir semâ yaptılar. Mecliste bulunan ulular, Pervâne'den, Sultan Veled'in vâzetmesi için ricada bulundular. Sultan Veled, birkaç defa özürler diledi ve: "Bundan böyle, bizim sözlerimiz kürsüden söylenen sözlerden değildir. Halkın akılları, o hakikatlerin inceliklerine erişmezler. Bu mânalar, onların aklını fikrini harap eder. Zahirî bilginlerin aşağı tabakanın anlaması için söyledikleri sözler ve deldikleri nadide inciler her bilginin malûmudur. Bütün din bilginleri onları kitaplardan öğrenirler" buyurdu. Fakat orada hazır olanlar tam bir samimiyetle ısrarda bulunup yalvardılar. O da nihayet cuma günü minbere çıktı. Mübarek sarığını eğri koyup

oturdu. Tatlı sesli hafızlar âyetler okudu, güzel sesli mukrîler okuduklarını tamamladılar. Veled hazretleri de son derecede beliğ bir hutbede bulundu ve dua edip: “Şeyhim, imanım, kıblem, kuvvetim, seyyidim, senedim, mutemedim, cesedimde ruhumun mekânı, bu günümün ve yarınımın zahiresi, hakikati arayanların olgunlarının sultanı, Hak yolunun erleri arasında Tanrı’nın sırrı, mevlâm ve me’vam babam, Hakk’ın ve dinin celâli (Celâleddin)” der demez halk arasında bir çığlık ve kıyamettir koptu. Âşıkların feryadından yüce meclis meleklerinin coşuşu durdu. Pervâne, üzerinde bulunan elbiseleri parça parça etti. Mevlâna Kutbeddin-i Şirazî sarığını söküp yere attı. Mecliste bulunan bütün halk kalkıp başlarını açtılar. Kadınların ve erkeklerin gözlerinden sel gibi yaşlar aktı. Artık vaaza imkân kalmadı. Vaaz toplantısı bir semâ toplantısına döndü. Sultan Veled, sarığını doğrulttu, dua edip aşağı indi. Pervâne, elini öptükten sonra: “Bahaeddin hazretleri hiçbir söz söylemese, açıklamaya, anlatmaya girişmese de, onun Mevlâna’nın sevgili oğlu, onun sırrının çocuğu ve Sıddık-ı Ekber’in tertemiz neslinin özü olması yine keramet sayılmaya yeter. Bütün nasihat ve öğütlerin esası, onları sevmektir; bütün taatlerin hulâsası, dervişler hakkındaki gerçek itikadımızdır. O mübarek hanedana saygı göstermek, bütün mümin erkek ve kadınlara vâcib olan şeyler cümlesindedir. Bu kanatları yanmış miskin Pervâne’nin, o sultanın inayetinden mahrum kalmaması ve onun merhametine, inayetine ulaşmışlardan olması umulur” dedi.

Kıskanç şeyhler, Pervâne’nin yanında:

“Bugün Mevlâna Bahaeddin’i (Sultan Veled’i) büyük bir dehşet kapladı. Gerektiği gibi konuşmadı” diye Sultan Veled’in arkasından aleyhinde bulundular. Ulu şeyhlerden ve takvâ sahibi Tanrı yolunun yolcularından ilâhi fakîr şeyh Muhammed-i Selmastî buna itiraz edip: “Bu, şeyhlerin anladığı gibi değildir. Çünkü Sultan Veled önce çok özürler diledi ve: “Bizim sözümüz o minberden söylenen sözlerden değildir. Bizim sırlarımız kitap ilimlerine sığmaz” dedi. Siz sarığını eğri koyduğu vakit dünyanın birbirine girdiğini ve halktan bir kıyamet koptuğunu bütün insanların yüzlerini bu dünyadan öteki dünyaya çevirdiklerini, feryat ve figan baş gösterdiğini, mübarek sarığını doğrulttuğu vakit, mescidin cemaatinin hep birden sustuğunu görmediniz mi? Bu keramet, dünyada bulunanlar için kâfidir” dedi. Bunun üzerine hepsi sustular.”¹⁵

Sultan Veled Kayseri hakkında, belki de bu seyahati sırasında söylemiş olabileceğini tahmin ettiğimiz bir gazelinde bu şehrin yönetici ve ulularının

adlarını tek tek anar. Ancak burada geçen bazı isimlerin kim olduğuna dair bir bilgiye ulaşmak tam olarak mümkün olamamaktadır.

هستند گزیده شاه مردان	در خَطَّةٔ قیصریه می دان
در آخر گشت از فقیران	کو اول عمر بود عالم
از خار گذشت و شد گلستان	دانش خارست در ره فقر
ور جاهل بود شد خدادان	گر بود زمین فلک شد اکنون
تا فهم کنی حلاوت کان	از کان شکر یکی شکر بین
پذیرفت لطیفی جوانان	هر پیر کتیف از هوایش
آن عاشق صادق مسلمانان	خاصه که دروست قیصر ما
بجر کرمند و کان احسان	وان بگلگ ما و آن اسد نیز
فخر رومست و هم خراسان	وان شاه بزرگ گرجی خاتون
وان قاضی بدر نور افشان	وان قطب زمان طراز شیراز
نور حق و دین ولی پنهان	وان صدر بزرگوار حمزه
فخر همه شحنگان کیهان	وان شحنةٔ سرو قد و مه رو
کوهست عز و عزیز رحمان	وان مشرف فاضل هنرمند
تاج همه سروران و فتیان	وان سرورما اخی امیر حاج
سلطان کلام و فخر دوران	وان لولی ما حسام افصح
که نیست بخیر کس چو ایشان	وان باقی مردمان دیگر
بر جان و نهادشان ز یزدان	صد رحمت و آفرین بهردم
یارب دهشان عوض تو آسان	دارند حقوق و لطف برما
اهلش را باد حور و رضوان ^{۱۶}	راضیست ولد ز قیصریه

“Kayseri toprağında seçilmiş büyük kimseler vardır, bil!”

Onlardan biri Hüsâmeddin’dir^{۱۷} ki, o yüce birinin oğludur.

Ki o, ömrünün başlarında âlim idi, sonraları ise dervişlerden oldu.

Fakr yolunda ilim dikendir, Hüsâmeddin dikenini bıraktı gülistân oldu.

Önce zeminse şimdi gök oldu, cahil idiyse de Allah’ı tanır oldu.

Şeker madeninden bir şeker gör de madenin tadını anla!

Katlaşmış kart ihtiyarlar, onun (Kayseri) havasıyla delikanlılar gibi lâtif hâle gelir.

Özellikle de orada bizim (Alemeddin) Kayser'imiz vardır ki, o âşık ve sâdık Müslümanlardandır.

Kerem denizi ve ihsan madeni olan o bizim Beylik'imiz ve Esed'imiz de ordadır.

Anadolu ve Horasan'ın övüncü o büyük sultan Gürcü Hatun da ordadır.

O zamanın kutbu, Şiraz'ın süsü¹⁸ ve nurlar saçan Kadı Bedir de oradadır.

O büyük makam sahibi Hamza ve gizli velî, Hakk'ın ve dinin nûru da ordadır.

Bütün büyük zâbitlerin övünç kaynağı ayyüzlü servi boylu şahne de oradadır.

O, Allah'ın değerli kıldığı hünerli müşrif Fâzıl da oradadır.

Bizim serverimiz, bütün serverlerin ve ahilerin baş tacı Ahî Emir Hac da ordadır.

Sözün sultanı, devrin övünç kaynağı, bizim mestimiz, söz ustası Hüsâm da ordadır.

Hayr hususunda kendilerinin benzeri olmayan diğer birçok zatlar da ordadır.

Her nefeste Yüce Allah'tan ruhlarına ve (o güzel) huylarına yüzlerce rahmet ve âferin olsun

Bizim üzerimizde hakları ve lütufları var. Ey Allah'im kolaylıkla onlara karşılığını bağışla.

Veled Kayseri'den razıdır, (Yüce Allah) ahalisine huri ve cennetler ihsan etsin."

Nurlu Şehir Kütahya

Sultan Veled'in Kütahya şehriyle olan bağlantısı daha çok kızı Mutahhara Hatun iledir. Mustafa Sâkîb Dede'nin (öl. 1735) *Sefîne*'sinde nakledildiğine göre Mutahhara Hatun Germiyanoglu Süleyman Şahla (öl. 1387) evlenmiş, bu evlilikten doğan Devlet Hatun da Yıldırım Bâyezid'le Osmanlılarla irtibat sağlamak üzere evlendirilmiştir (1378). *Sefîne*'nin tarihi açıdan imkânsız gibi görünen bu rivayeti Gölpınarlı tarafından da kabul edilmez.¹⁹ Yine *Sefîne*'den sonra kaleme alınan ve bu eseri tamamlar mahiyette olan Seyyid Sahîh Ahmed Dede'nin (öl. 1813) *Mecmûatü't-Tevârihi'l-Mevleviyye*'si de Germiyanoglu Süleyman Şahın Sultan Veled'in kızı Mutahhara Hatun ile o 18 yaşında iken

evlendiğini söylemektedir.²⁰ İ. Hakkı Uzunçarşılıoğlu da *Kütahya Şehri* adlı eserinde Germiyanoğullarının silsilesini verirken Mutahhara Hatunu Süleyman Şahın eşi olarak gösterir.²¹ F. Nâfiz Uzluk ise Eflâkî Dede'den nakille, Ulu Ârif Çelebi'nin Kütahya'yı ziyareti sırasında Germiyanoğlu Yakub'la aralarında bir tatsızlık çıktığını, bunun üzerine Mutahhara Hatunun kızını alıp onun, yani dayısının kucacağına vererek işi tatlıya bağladıklarına değinir. Devamında ise birçok Divanın kapağına Sultan Veled'in izniyle Mutahhara Hatunun Germiyanoğlu Süleyman Şahla evlendiğinin yazıldığını belirtir.²² Bazı son dönem kaynaklarında ve makalelerinde ise Mutahhara Hatunun Germiyanlı Umur Beyle evlendiği (1276), bu evlilikten doğan kızın da Süleyman Şahla evlendirildiği kaydedilir. Dönemin en canlı kaynağı Eflâkî ise, Mutahhara Hatunun İlyas ve Hızır Paşa adında -ki, Süleyman Şahın da aynı adda iki oğlu vardır- iki oğlunun olduğunu belirtirken onun kiminle evlendiği konusunda isim vermez;²³ Umur Bey hakkında bilgi verirken de Mutahhara Hatunla evlendiğine dair söz söylemez.²⁴

Bütün bu rivayetler bir yana, Mutahhara Hatunun Kütahya'ya gelin gittiği bir gerçektir. Süleyman Şahın torunu, İlyas Çelebi'nin oğlu Celâleddin Ergun Çelebi de Mutahhara Hatunun torunu olarak onun soyundan gelen bir Çelebi sıfatıyla Kütahya Mevlevîhânesi'nin ilk postnişinidir.

Sipehsâlâr ve Eflâkî Dedenin eserlerinde ise Sultan Veled'in Kütahya'ya gittiği ile ilgili bir nakil yoksa da aşağıdaki şiirinden oraya gitmiş olması kesin gibi görünmektedir. Ayrıca kızını verdiği şehre gitmiş olma ihtimali de oldukça yüksektir.

خُنک آنکس که دروی شست شهری	نباشد همچو کوتاهیه شهری
فزون از حد برد حظی و بهری	وگر دو شهر شیند ازسعادت
نباشد نور او را هیچ ظهری	مثال شمع کلی وجه محضست
بر او مفرست یارب جور و قهری	همی ماند بجنّت درلطافت
کسی هرگز خوراند جام زهری	نگار شکرین را بی گناهی
درو هر سو روان عینی و نهری	درو هر گوشه باغی و راغی
ندیده کس چنان در هیچ دهری	درو یک قلعه محصور و موزون
تنباش بر ملازان کرد جهری ^{۲۵}	ولد را حُسن او چون گشت روشن

“Kütahya şehri gibi bir şehir yoktur, orada bir ay kalan kişi rahatlar.

Eğer iki ay kalırsa, hazzı ve istifadesi daha da artar.

(Şehir) mum gibi tüm iç hâlini yüzüne yansıtmıştır, nûru hiçbir zaman kesilmez.

Latâfetiyle cennete benzer, Yarabbi, ona (asla) cevr u cefa gösterme.

Tatlı mı tatlı suçsuz bir güzele kimse asla zehirli bir kadehi içirmez.

Onun her bir köşesinde bir bağ, bir bahçe vardır. Onun her tarafından bir pınar ve nehir akmaktadır.

Onun içinde surlarla çevrilmiş düzenli bir kale vardır ki, böyle bir sarayı hiç kimse görmemiştir.

Onun güzelliği Veled'e âşikâr olunca, açıkça dostlara bu övgüyü söyledi."

Doğruluk Madeni Aksaray

Malazgirt zaferiyle birlikte Türklerin egemenliği altına giren Aksaray, 1142 yılından itibaren yeniden yapılandırılmaya ve Selçukluların önemli kentlerinden biri olmaya başladı. Selçuklu sultanı II. Kılıç Arslan (1155-1192), Azerbaycan bölgesinden insanlar getirterek buranın Türk-İslam şehri olmasına büyük katkı sağladı.

Mevlâna dönemine gelindiğinde de siyasi önemini yitirmeyen Aksaray, özellikle Selçuklunun bir diğer önemli şehri Kayseri ve Konya arasında olmak hasebiyle de stratejik bir konumda idi. 1243 yılındaki Moğollara karşı alınan Köseadağ yenilgisi ile gerilemeye başlayan Selçuklular, bir taraftan kardeş mücadelesi içerisinde, diğer taraftan Moğol hükümlerine ve onlar tarafından konulan ağır vergilerle mücadele etmekteydiler.

Bu süreç içerisinde kardeşi İzzeddin Keykâvüs II (slt. 1246-1249 müstakil, 1249-1262 müşterek saltanat) ile taht mücadelesine girişen Rükneddin Kılıçarslan IV (slt. 1249-1254, 1257-1266) 1248 yılında Sivas'ta Selçuklu tahtına oturdu. Moğollar her ne kadar kendisini Anadolu'nun sultanı olarak tanısa da daha sonra küçük kardeşleri Alâeddin Keykubad II de (slt. 1249-1254) tahta ortak oldu ve her üçü aynı anda saltanatta bulundular (1249-1257).

Rükneddin Kılıçarslan IV tekrar 1260-1265 yılları arasında tek başına hüküm sürse de "barış görüşmeleri ve istişare yapmak" üzere Moğollar tarafından davet edildiği Aksaray'da 1265 yılında ziyafet esnasında Moğollar tarafından öldürüldü. Mevlâna'nın da müridi olan Rükneddin Kılıçarslan IV Aksaray'a davet aldığı zaman kendisini ziyaretle müsaade istemiş, Mevlâna da "gitmesen iyi olur" demişti. Ancak bu ikazı dinlemeyen sultan kendi hazin sonunu²⁶ hazırlamış, bu olay ardından da Mevlâna;

²⁷ نگفتمت مرو آنجا که آشنات منم - درین سراب فنا چشمه حیات منم

"Demedim mi sana gitme oraya, seni bilen tanıyan benim ancak

Bu yokluk serabında hayat çeşmen benim ancak!"

matlâ beyitli meşhur gazelini söylemiştir.²⁸

Yine sultanın kirişe gerilerek öldürülmesini çağrıştıran;

نگفتمت مرو آنجا که مبتلات کنند - که سخت دست درازند بسته پات کنند²⁹

“*Demedim mi sana gitme oraya ki seni belâya uğratarlar; Elleri çok uzundur onların, senin ayağını (sıkıca) bağlarlar.*” beytiyle başlayan gazel de Eflâkî Dedeye göre bu olayın ardından Mevlâna tarafından söylenmiştir.³⁰

Sultan Veled’in Aksaray ile ilgili söylemiş olduğu şiirinde zaman zaman oranın halkından yakınmış olması yukarıdaki olayla ilintili olabilir.³¹ Babasının çok sevdiği bir sultanın orada öldürülmüş olması ve kendi zamanında Moğol liderlerinin orayı ordugâh olarak kullanmaları ve herhangi bir direnç görmemiş olmaları da aşağıdaki şiirden anlayabileceğimiz tarihi bilgilerdir.

ای مردم اقسرا بدانید	هر یک ز شما دو صد جهانید
هر چند بجسم از زمینید	لیک از ره روح ز آسمانید
باخاک اگر چه همنشینید	در باغ چو آب جو روانید
تن هست ز خاک و هم شود خاک	بی پردهٔ خاک جمله جانید
خورشید یقین چو روی بنمود	زین پس ز چه روی در گمانید
چون غنچه ز خاک سر برآید	تا چند درین زمین نهانید
در عشق چو تیر راست گردید	کاندر کف شاه چون کمانید
خورشید بهار عشق در تافت	در پرده دگر نهان ممانید
دی چغد بُدید باز گشتید	امروز شما چرا همانید
عیسی بنهاد خوان باقی	زین گر نخورید پس خرانید
در رزم اگر مبارزانید	باید که چو رستمان دوانید
سرهای حرامیان ره را	در خاک میان خون کشانید
از لشکر زنگ چند استم	عمریست که جمله در فغانید
چه شرح کنم دگر شما را	که معدن صدق و نقد کانید
چون روی ولد بچشم دیدید	زین پس مه و سال در آمانید ³²

“*Ey Aksaray halkı bilin ki, her biriniz iki yüz cihansınız.*

Her ne kadar beden olarak yerden olsanız da ruh bakımından göktensiniz.

Toprakla bir gibi olsanız da bağda ırmak suyu gibi akmaktasınız.

Beden topraktır, toprak olacak. Siz toprak örtüsünü kaldırmışsınız, hepiniz cansınız.

Yakîn (şüphesizlik) güneşi yüzünü gösterince, artık şüpheye düşmeyin.

Gonca gibi topraktan baş çıkarın, ne zamana kadar zeminde gizleneceksiniz.

Aşkta ok gibi dosdoğru oldunuz, artık sultanın elindeki yay gibisiniz.

Aşk baharının güneşi doğdu, artık perde arkasında gizlenmeyin!

Dün baykuş idiniz, vazgeçtiniz; (peki) bugün neden tekrar aynı şekildesiniz?

Hz. İsa, dâimî sofrayı kurdu; eğer bundan yemezseniz yazıklar olsun! Savaş meydanında eğer savaşçı iseniz; Rüstemler gibi koşmanız gerekir.

Yol kesen haramilerin başlarını (vurun), kanlara bulanmış olarak yere düşürün.

Zenci ordudan (karanlık, hileli işler yapanlar; belki de Moğol ordusunu kastediyor) daha ne kadar zulüm göreceksiniz. Hepiniz feryad u figan ederek bir ömür geçiremezsiniz.

Artık size daha nasıl açıklayayım; siz doğruluk madenisiniz, o madenin cevherisiniz.

Madem ki Veled'in yüzünü gözünüzle gördünüz, bundan böyle aylar-yıllar boyunca emniyetle kalın."³³

Sonuç

Babası Mevlâna'nın düşünce ve metotlarının devam etmesi adına etkisi günümüze kadar devam eden Mevlevîlik kültürünün kurumsallaşması temellerini atan ve yine babasına nazîre olarak Mesnevî tarzında eserler yazıp yine onun gibi çoğunluğu Farsça şiirlerden oluşan Divan'ı ile Fars Edebiyatı alanında Anadolu'nun sayılı temsilcileri arasında yer alan Sultan Veled, Türkçe şiirleri ile de Anadolu'da ilk örnekleri verenler arasında olup, Divan edebiyatımızın temelini atan öncü şâirler arasında yerini alır.

Sultan Veled'in Divan'ındaki şehirlere yazdığı bu medhiyelerden anlaşılacağı üzere, o yaşadığı ve ziyaret ettiği şehirlere bir "tuhfe" niyeti ile bu şiirleri yazmış; anılan şehirlerin özellik ve vasıflarını kendi bakış açısını yansıtmaya adına dile getirmiştir.

Kaynakça

- Ahmed Eflâkî. (1989). *Menâkıbü'l-ârifîn*, Çeviren: Tahsin Yazıcı, Âriflerin Menkıbeleri, I-II c., İstanbul, MEB Yayınları
- Baykara, T. (1998). *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, Konya İl Kültür Müdürlüğü Yayınları
- Divan-ı Sultan Veled*. (1941). Hazırlayan: Prof.Dr. F. Nâfiz Uzluk, Anadolu Selçukileri Gününde Mevlevî Bitikleri: 3, İstanbul, Uzluk Basımevi
- Furûzânfer, B. (1990). *Mevlâna Celâleddin*, Çeviren: F. Nâfiz Uzluk, İstanbul, MEB Yayınları
- Gölpınarlı, A. (1983). *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*, İstanbul, İnkilâp ve Aka Yayınları
- İbn Bîbî, *Selçuknâme*. (2007). Yayına Hazırlayan: Mükrimin Halil Yinanç, İstanbul, Kitabevi Yayınları
- Kerimüddin Aksarayı. (1944). *Selçukî Devletleri Tarihi*, Çeviren: M. Nuri Gencosman, Ankara
- Mevlâna Celâleddin. (1963). *Mektuplar*, Çeviren: Abdülbâki Gölpınarlı, İstanbul
- Mevlâna Celâleddin. (1992). *Dîvân-ı Kebîr*, Çeviren: Abdülbaki Gölpınarlı, I-VII c., Kültür Bakanlığı Yayınları, Eskişehir Üniversitesi Basımevi
- Mevlâna Celâleddin. (1374 hş./1995). *Külliyât-ı Dîvân-ı Şems*, Neşreden: Bediüzzamân Furûzânfer, I-II c., Tahran
- Oral, M. Z. (1953). “Hz. Mevlâna'dan Önce ve Zamanında Konya”, *Resimli Hayat Mecmuası*, Mevlâna Özel Sayısı
- Sâkıb Dede. (H. 1283). *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân*, I-III c., Mısır, Matbaa-i Vehbiye
- Seyyid Sahîh Ahmet Dede (2003). *Mecmûatü't-Tevârîhi'l-Mevleviyye*, Hazırlayan: Cem Zorlu, Mevlevîlerin Tarihi, İstanbul, İnsan Yayınları
- Sultan Veled Divanı*. (2016). Giriş, Çeviri ve Açıklamalarla Yayınlayan: Veyis Değirmençay, İstanbul Demavend Yayınları
- Sultan Veled Rubailer*. (1996). Hazırlayan: Veyis Değirmençay, Erzurum
- Sultân Veled ve Maârif'i*. (2005). Hazırlayan: Hülya Küçük, Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları
- Uzluk, F. N. (1969). “Germiyanoğlu Yakup II Bey'in Vakfiyesi”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı: 8 (Ayrı Basım)
- Uzunçarşılı, İ. H. (1932). *Kütahya Şehri*, İstanbul

- 1 Divandaki şiiirlerin dillere göre tasnifi için bkz. *Sultan Veled Rubailer*. (1996). Hazırlayan: Veyis Değirmençay s. 19 vd.; Divandaki Türkçe şiiirlerin listesi için bkz. *Divan-ı Sultan Veled*. (1941). Hazırlayan: Prof.Dr. F. Nâfiz Uzluk, Anadolu Selçukileri Gününde Mevlevi Bitikleri: 3, İstanbul, Uzluk Basımevi, s. 93 vd.
- 2 *Sultan Veled Divanı*. (2016). Giriş, Çeviri ve Açıklamalarla Yayınlayan: Veyis Değirmençay, İstanbul Demavend Yayınları, s. XII, XIII
- 3 Mevlâna Celâleddin. (1963). *Mektuplar*, Çeviren: Abdülbâki Gölpınarlı, Mektup no: LXII
- 4 Bu medhiyeler ve dönemi siyasi ortam için bkz. *Divan-ı Sultan Veled*. (1941). Hazırlayan: Prof.Dr. F. Nâfiz Uzluk, s. 41-86; *Sultân Veled ve Maârif'i*. (2005). Hazırlayan: Hülya Küçük, s. 32-39
- 5 Konya şehrinin adı batılı eski kaynaklarda Como, Cunnyo, Cogno, Coyna ve Kon şeklinde de geçer. (bkz. Baykara, Tuncer. (1998). *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, s. 15)
- 6 Oral, M. Zeki. (1953). “Hz. Mevlâna’dan Önce ve Zamanında Konya”, *Resimli Hayat Mecmuası*, s. 23
- 7 Mevlâna, divanındaki Türkçe bir şiiirinde Anadolu fâtihi Alparslan’ı ve gâzilerini “Okçılardur gözleri hoş hemandur kaşları – Öldürür yüz süvari kimdür ol Alparslan” beyitiyle anar. (bkz. Mevlâna Celâleddin. (1992). *Divân-ı Kebîr*, Hazırlayan: Abdülbaki Gölpınarlı, c. I, s. LXXXV)
- 8 Ahmed Eflâkî. (1989). *Menâkübü’l-ârifîn*, Çeviren: Tahsin Yazıcı, Âriflerin Menkıbeleri, c. II, s. 112
- 9 Mevlâna Celâleddin. (1992). *Divân-ı Kebîr*, Hazırlayan: Abdülbaki Gölpınarlı, c. IV, s. 270, Gazel No: CXXXIV, 1-4. beyitler.
- 10 Mevlâna Celâleddin. (1992)., a.g.e., c. II, s. 170, Tercî’-i bend No: CXLVIII, 1. beyit
- 11 *Divan-ı Sultan Veled*. (1941). Hazırlayan: Prof.Dr. F. Nâfiz Uzluk, s. 438, Gazel No: 711
- 12 *Divan-ı Sultan Veled*. (1941). Gazel No: 755
- 13 Ahmed Eflâkî. (1989). a.g.e., c. I, s. 64, 66, 79, 80
- 14 Ahmed Eflâkî. (1989). a.g.e., c. II, s. 44
- 15 Ahmed Eflâkî. (1989). a.g.e., c. II, s. 221 vd.
- 16 *Divan-ı Sultan Veled*. (1941). s. 452 vd., Gazel No: 738
- 17 Uzluk neşrinde bu kişinin Emir Satıyyü’l-Mevlevî’nin babası olabileceği belirtilmektedir.
- 18 Kutbeddin-i Şirâzî’yi kastetmektedir.
- 19 Gölpınarlı, Abdülbaki. (1983). *Mevlâna’dan Sonra Mevlevîlik*, s. 101, 103; krş. Sâkîb Dede. (H. 1283). *Sefîne-i Nefise-i Mevleviyyân*, c. I, s. 5
- 20 Seyyid Sahîh Ahmet Dede (2003). *Mecmûatü’l-Tevârîhi’l-Mevleviyye*, Hazırlayan: Cem Zorlu, Mevlevîlerin Tarihi, s. 196
- 21 Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. (1932). *Kütahya Şehri*, s. 67, 226
- 22 Uzluk, Feridun Nâfiz. (1969). “Germiyanoğlu Yakup II Bey’in Vakfiyesi”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı: 8, s. 77
- 23 Ahmed Eflâkî. (1989). a.g.e., c. II, s. 387

- 24 Ahmed Eflâkî. (1989). a.g.e., c. II, s. 345
- 25 *Divan-ı Sultan Veled*. (1941). Hazırlayan: Prof.Dr. F. Nâfiz Uzluk, s. 550, Gazel No: 910
- 26 Olayla ilgili bkz. İbn Bîbî, *Selçuknâme*. (2007). Yayına Hazırlayan: Mükrimin Halil Yinanç, s. 226 vd.; Kerimüddin Aksarayı. (1944). *Selçukî Devletleri Tarihi*, Çeviren: M. Nuri Gencosman, s. 169 vd.; Ahmed Eflâkî. (1989). *Menâkıbü'l-ârifîn*, Çeviren: Tahsin Yazıcı, Âriflerin Menkıbeleri, c. I, s. 158-161.
- 27 Mevlâna Celâleddin. (1374 hş./1995). *Külliyât-ı Dîvân-ı Şems*, Neşreden: Bediüzzamân Furûzânfer, Gazel no: 1725
- 28 Furûzânfer, Bediüzzaman. (1990). *Mevlâna Celâleddin*, Çeviren: F. Nâfiz Uzluk, s. 184
- 29 Mevlâna Celâleddin. (1374 hş./1995). *Külliyât-ı Dîvân-ı Şems*, Neşreden: Bediüzzamân Furûzânfer, Gazel no: 912, 1. beyit
- 30 Ahmed Eflâkî. (1989). a.g.e., c. I, s. 158 vd.
- 31 Ne tesadüftür ki Sultan Veled'in oğlu ve yaptığı seyahatlerle Mevlevîliği Anadolu'nun dört bir köşesine yaygınlaştıran Ulu Ârif Çelebi Aksaray'a yaptığı 10 günlük seyahatinde rahatsızlanmış, Konya'ya dönüşünden kısa bir müddet sonra da Hakk'a yürümüştür. (bkz. Ahmed Eflâkî. (1989). a.g.e., c. II, s. 359 vd.)
- 32 *Divan-ı Sultan Veled*. (1941). Hazırlayan: Prof.Dr. F. Nâfiz Uzluk, s. 436 vd., Gazel No: 707
- 33 Metinde zikredildiği gibi dönemi kaynaklarında Sultan Veled'in Aksaray'a gittiği ile ilgili bir malumat yoksa da bu son beyitten kendisinin Aksaray'da bulunduğunu anlamak mümkündür.